

„Ismerősök és barátok gyakran kérdezik, mi az a csodabogár, amit geopolitikának hívnak, és ezt annál inkább teszik, mivel a társadalomtudományok eme újszülöttje igen divatos lett. Az első válaszom eléggé egyszerű. A geopolitikát mindenki ismeri, ha az éjszaka történéseire gondol: kinek mennyi helye van az ágyban, és milyenek a közös takaróért vívott csaták. De a szomszédokkal való viszony is szép geopolitikai kérdéseket vet fel, ahol a kerítés pontos elhelyezkedése, a gyerekek viselkedése, vagy a kerítésen átlógó gallyak fontos tényezők lehetnek. Városainkban a gazdagok más területet foglalnak el és máshol laknak, mint a szegények, akik időnként fellázadnak. Végül ki ne ismerné a történelemben oly gyakori háborúkat, melyeket területekért és új határokért folytattak, vagy szellemi-vallási befolyásért vívott küzdelmeket.”

(Bárdos-Féltoronyi Miklós: Bevezetés a geopolitikába)

1. Bevezetés

A jelen tanulmány arra vállalkozik, hogy bemutassa a geopolitika mint tudomány hasznát az államok számára. A geopolitika azáltal nyer politikai jelentőséget, hogy tisztázza a kormányok, diplomaták és katonai vezetők feladatát, akik arra hivatottak, hogy biztosítsák az általuk szolgált állam fennmaradását és jövőbeli helyzetét a világon. E téma megértéséhez elengedhetetlen feltétel a tudományág mibenlétének megismerése és a klasszikus elméleteinek elemzése. Ezek fényében megpróbáljuk Magyarország és Románia helyzetét és az aktuális orosz–ukrán konfliktust, mint az állami hovatartozás kérdéseit behatárolni. Másik lényeges téma az országok földrajzi adottságok a geopolitika mint tudomány számára. A tudományág két aspektusban segít az államok meghatározásban és a külpolitika kialakításában (az önmeghatározásban más államokkal szemben a külvilág adott államról kialakított véleménye és ennek megnyilvánulásai a nemzetközi szintéren). A bevezető fejezet bemutatja a geopolitika tárgyát, a legfontosabb klasszikus geopolitikai iskolákat és legjelentősebb képviselőiket.

2. A geopolitika tudománytörténete és a klasszikus elméletei

Doina Maria Nastase román geopolitikai kutató tanulmányában olvasható, hogy a geopolitika kifejezést először egy svéd geográfus, Rudolf Kjellen használta egy 1899-ben rendezett konferencia alkalmából. A konferencia címe is azt volt, hogy *Geopolitik*.¹

A geopolitika mint tudomány Bárdos-Féltoronyi Miklós szerint, mintegy száz évvel ezelőtt született Európában. Szerinte, a tudomány születéséhez a politika-földrajztudósok, valamint a katonai gondolkodók már a XIX. században felismerték, hogy a térnek milyen nagy szerepe

---

¹ Nastase 1998 230.

van a hatalom szempontjából. A nemzetállamok kialakulása Bárdos-Féltoronyi véleménye szerint felvetette a területiség és a határok kérdését.²

Egy másik magyar geopolitikus Pataki Gábor Zsolt tanulmányában (A geopolitika egy multidiszciplináris elemző módszer) úgy látja, hogy a geopolitika egy multidiszciplináris elemző módszer, amely több más diszciplína (történelem, földrajz, politológia) metodológiájának egyesítését követeli meg. A kifejezés Pataki két görög eredetű szóra vezet vissza: *geosz* (Föld) és *politikosz* (állam).³

A tudományág fejlődése szerte Európában a földrajzi karokon kezdődött. Először bemutatjuk ezeket a klasszikus geopolitika iskolákat.

Pataki tesz egy kísérletet az említett tanulmányában, hogy tárgyalja a négy klasszikus geopolitikai iskola történetét, amelyek majdnem egy időben jelentek meg, az akkori a négy nagyhatalom területén: Angliában, Franciaországban, Németországban és az Egyesült Államokban. Ezek az iskolák Pataki szerint négy különböző világméretű vázolat, amelyek mindig kapcsolatba hozhatóak az illető állam geostratégiai érdekeivel, melyek nyilván földrajzi reprezentációra is épültek.⁴

Így például Sir Halford J. Mackinder (1861-1947) a történelem és a földrajz viszonyát kutatta a Brit Birodalom szellemében. Szerinte a földgolyón egyetlen hatalmas szárazföldi massa létezik, nevezetesen Európa-Ázsia-Afrika, melyet World Island néven, világszigetként említ. A világsziget központja Heartland (magterület) és az Oroszországban található. Innen érkezik el a híres mondásához: „Aki uralkodik Kelet-Európán, kormányozza a magterületet, aki uralkodik a magterületen, kormányozza a világszigetet, aki uralkodik a világszigeten, kormányozza a világot.”⁵

Mackinder szerint a hatalmi tényezők közötti kapcsolatok, valamint a nemzetközi kapcsolatok és a földrajzi környezet lényegét a szárazföldi területek és a tengerek elosztása képezi. Mackinder két alapvető geostratégiai tényezőt különböztet meg: a tengeri hatalmat és a szárazföldi hatalmat.

Pataki említi a geopolitikai eszmetörténet sajátos vonulatát, a francia klasszikus geopolitikai iskolát, melynek egyik fontos képviselője, Paul Vidal de la Blanche (1845-1918), aki nagy fontosságot tulajdonított a különböző régiók és országok közötti kapcsolatoknak és a kommunikációnak, ugyanakkor mégsem ajánlott egy adekvát elemzési módszert.⁶

Pataki Gábor Zsolt szerint a geopolitika tudományos fejlődésére a legnagyobb hatása a német klasszikus geopolitika iskola képviselője Friedrich Ratzelnek (1844-1904) volt. Szintén földrajztudós, akinek nagy hatása volt a román földrajztudományra, és geopolitika mint tudomány születésére. Ratzel két tényezőre építi a geopolitikai elméletét: a térre (Raum), és a helyzetre (Lage).⁷

---

² Bárdos-Féltoronyi 2006 51.

³ Pataki 1999 9-10.

⁴ Pataki 1999 8.

⁵ Mackinder 1904.

⁶ Bárdos-Féltoronyi 2006 70.

⁷ Pataki 1999 9.

Bárdos-Féltoronyi úgy látja, Ratzel meggyőződéssel vallotta, hogy Németországnak az egész világra kiterjedő politikát kell folytatnia, természetesen a német igényeknek megfelelően.⁸

Bárdos-Féltoronyi említi másik német geopolitikust, Karl Haushofert (1869-1944), aki megpróbálta igazolni a két világháború közötti időszakban a német érdekek védelmének szükségességét, és elméleteivel alapozta az erőszakos német terjeszkedést. Haushofer összeköti egymással a *Lebensraum* (élettér) és a *Deutschtum* (németiség) világnézetét. Folyóiratában (*Zeitschrift für Geopolitik*) publikálta nézeteit, ezzel adott lovat a náci politikának.⁹

Az Egyesült Államok klasszikus geopolitikai iskolájára a harmincas évek során a haushoferi nézetek rejtélyesen nagy hatást gyakoroltak. A geopolitikával foglalkozó amerikaiak már jó előre sürgették az USA-nak a háborúba való belépését, mert a német–japán szövetség az USA-ra mindkét oldalról gyakorolhatott volna nyomást és elvette volna tőle az esélyt, hogy a jövőben is világhatalom legyen.¹⁰ Ezek alapján Mackinder tanítását felhasználva Alfred Mahan és Nicolas Spykman aláhúzták a tengerek feletti uralom fontosságát. Pataki azt állítja, hogy a háború alatt Spykman az új körülményekhez igazította a mackinderi világszemléletét. A világ konfliktusainak metszéspontját nem a tengeri-és szárazföldi hatalom polaritásában látta és Mackinder külső peremívét peremterületként (Rimland) fogta fel. Spykman a konfliktusok két egymást keresztező vonalát azonosította: egyik oldalról konfliktus a tengeri hatalom és a belső ország között, másrészt konfliktus egy belső országból álló koalíciós peremhatalom és a tengeri hatalom között.¹¹

A geopolitika a második világháború után néhány évtizedben a legtöbb államban nemkívánatos tárgynak minősült. Voltak, akik áltudománynak hitték, a kommunista országokban tiltott, gyilkos intellektuális érvelésnek nézték.

A geopolitika elméleteinek ismertetése után a geopolitika elméleti alapjaira tér át a tanulmány, melyek közül a földrajzi adottságok szerepének ismertetésével kezdi.

3. Egy ország földrajzi adottságainak jelentősége

Az ország földrajzi helyzetének ismerete elengedhetetlen feltétele a geopolitika mint tudomány művelésének. Az országok geopolitikai hovatartozása és pozíciójuk meghatározásában a geográfiai jellemzők adhatnak támpontokat, ha a geopolitika klasszikus elméleteire gondolunk.

Ezért nem meglepő, hogy Jacques Ancel, definiálva a politikai földrajz mibenlétét, a német iskola tanítása szerint, úgy gondolja, hogy a politikai geográfia kizárólag a politikai csoportok, vagy szűkebb értelemben véve az államok geográfiáját jelenti. A teljes mértékben Friedrich Ratzel tanításaiból kiinduló iskola a földnek tulajdonítja a legnagyobb jelentőségét, mivel szerinte az határozza meg az államot.¹²

---

⁸ Bárdos-Féltoronyi 2006 61.

⁹ Bárdos-Féltoronyi 2006 61.

¹⁰ Pataki 1999 9-10.

¹¹ Pataki 1999 9-10.

¹² Ancel 1999 413.

Bárdos-Féltoronyi Miklós szerint a geopolitika mint tudomány számára fontos kérdések lehetnek: az ország terület nagysága, fekvése és alakja, az éghajlati feltételek, milyen természeti kincsek találhatóak, népesség száma, képzettsége, hány természetes vagy mesterséges folyami vagy tengeri kikötővel, repülőtérral rendelkezik, áthalad-e az országon gázvezeték, és milyen hosszúságban, melyek volnának az adott ország ideális határai (hány ország övezze, milyen hosszan?) és nem utolsósorban milyen jellegű a történelmi földrajza, gazdasági és politikai berendezkedése.¹³

Már az 1940-es években Dr. Kalmár Gusztáv magyar geopolitikus hangsúlyozta azt, hogy minden országnak vannak olyan pontjai, vidékei, amelynek geopolitikai fontossága annyira szembeszökő, hogy mindenki tisztában van vele. Itt van például Románia esete, számára nyilván a Fekete-tenger, a Duna és a Kárpátok hegylánca képezik a legnagyobb földrajzi értéket. A földrajzi helyzete és elhelyezkedése táptalajt adtak a román földrajztudósoknak és geopolitikusoknak, hogy segítsék a román politikai elit nemzeti létük fenntartásához. Sőt Borsi-Kálmán Béla írt egy értékelés Tóth Sándor: *A román földrajzi gondolat. Geopolitika, biztonság, földrajzoktatás* című könyvéről.¹⁴ Itt található egy fontos alaptétel a román földrajztudományról nevezetesen „A (román) földrajzoktatás semmi mással egybe nem vethető (nemzet) tudatformáló hatásáról.” Magyarország Bárdos-Féltoronyi szerint úgy értelmezi, hogy a magyarok számára a Kárpátok sok évszázadon keresztül természetes védelmet nyújtott, sőt természeti határnak tűnt. Az ország azonban sem a tatárjárás idején nem szűnt meg, sem azóta, hogy a Kárpátok már nem képez határt majd száz éve.¹⁵

Kalmárnak határozott véleménye, hogy minden államnak legfontosabb geopolitikai tényezője a nép. Az államterület geopolitikai adottságai önmagukban holtak, passzívok, és csak a népesség teszi őket cselekvő, dinamikus tényezőkké.¹⁶ A nép mint geopolitikai érték hivatkozása jelen van most az orosz–ukrán konfliktus eszkalálódásában. Oroszország úgy tartott igényt a Krím-félszigetre, amely ukrán terület és ezt védelmezte az ukrán alkotmány, hogy arra hivatkozott, hogy védelmezni akarja azt nagy arányú (60%) orosz kisebbséget, amely segítséget kért és szeretne Oroszországhoz tartozni. A 2014. március 16-án tartott népszavazáson 83,1% részvételi arány mellett 1.274.096 ember igennel szavazott (több mint 95%) támogatva azt, hogy a Krím-félsziget csatlakozzon az Oroszországi Federációhoz.¹⁷ Ezért Dr. Kalmár Gusztáv elmélete, hogy a nép geopolitikai érték a mostani nemzetközi politikai események tükrében egyre több aktualitással bír.

Kalmár próbálta definiálni a geopolitika és a földrajzi adottságok kapcsolatát az államok esetében, szerinte a geopolitikai törekvéseket csak akkor érthetjük meg, ha nem feledjük, hogy az államok nem statikus, hanem dinamikus szervezetek, más szóval nem maradnak meg eredeti alakulási állapotukban, hanem fejlődnek vagy esetleg visszaesnek. Általában egy geopolitikai cél igen sokféle lehet: szántóföld, legelő, erdő, bányavidék, olajmezők, forgalmi középpontok, védelemre alkalmas vagy szükséges területek megszerzése.¹⁸

---

¹³ Bárdos-Féltoronyi 2006 84.

¹⁴ Borsi-Kálmán 2012 75-76.

¹⁵ Bárdos-Féltoronyi 2006 85.

¹⁶ Kalmár 1942 181.

¹⁷ *Elszakad a Krím: több mint 96 százalék csatlakozna Oroszországhoz.* Forrás: hirado.hu

¹⁸ Kalmár 1942 120-121.

Ennek a fejezetnek is azt volt a célja, hogy megértsük, miért bír ekkora fontossággal az országok földrajzi jellegzetességei egy geopolitikus számára. A geopolitika számára nincs lehetőség egy állam meghatározására, sem vélemény alkotására a külvilág, a földrajzi tulajdonságok ismerete hiányában. A továbbiakban elemezni fogjuk az államok hovatartozását a geopolitika klasszikus elméleteinek tükrében, példák ismertetésén keresztül.

4. Az államok hovatartozása a geopolitika klasszikus elméleteiben, gyakorlati példákkal illusztrálva

Tekintettel arra, hogy a kommunista világban a geopolitika áltudománynak volt minősítve, Magyarország és Románia geopolitikai hovatartozásának kérdése csak a kommunizmus bukása utáni időszakban kerül bemutatásra. Általában a geopolitikai hovatartozás alatt azt lehet érteni, hogy hol helyezkedik egy ország a nemzetközi porondon, tehát globális értelemben, de fontos tisztázni a regionális pozícióját is, hiszen az államok hierarchiája szempontjából nem elhanyagolható dolog.

Először az angol iskola képviselője, Halford Mackinder munkáját fogjuk elemezni, az elmélet szemszögéből ismertetve néhány példát.

Doina Maria Nastase úgy vélekedik, hogy Kelet-Európa lényeges terület Mackinder víziója szerint, ő nyilván Románia geopolitikai helyzetét vélte itt felfedezni lényegesnek. Magyarországot geopolitikailag van aki ide sorolja, sokszor tévesztik Budapestet, Bukaresttel és az amerikaiak és sok nyugat-európai úgy gondolják, hogy Románia és Magyarország területileg, kulturálisan ugyanaz.

A német geopolitikai iskola képviselőivel Ratzel és Karl Haushofer elméleteivel nem tudnak mit kezdeni a demokratikus államok, talán a német elméletekből annyi a mostani haszon, hogy Magyarország hangsúlyozta, hogy Közép-Európához tartozik. Egyik fontos aspektusa ennek a Közép-Európához való tartozásnak a Visegrádi Négyek (Lengyelország, Magyarország, Csehország és Szlovákia) találkozója, melyet 1991-ben újítottak fel a középkori hagyományok alapján politikai, biztonsági és kulturális kapcsolatok megerősítésére. Románia szeretne elfelejteni, hogy folyamatosan Bulgáriához hasonlítsák, ezért a közép-európai hovatartozás hangsúlyozása Romániának államcél.

A francia geopolitikai iskola (azon belül is a korábban már említett Vidal de la Blanche) nézetei Magyarország és Románia hovatartozását úgy erősítik meg, hogy hangsúlyozzák a különböző régiók és országok közötti kapcsolatoknak és a kommunikációnak a fontosságát. Az amerikai klasszikus geopolitika képviselőinek elmélete a tengerek feletti uralom fontosságát hangsúlyozza. Ezek az elméleti keretek Románia hovatartozását segítenek jobban behatárolni. Fekete-tengeri kijárata közvetlen kapcsolatot teremt számára a Fekete- és a Földközi-tengeri országokkal, s a tengeri úton az egész világgal.

1941–1942 között a híres román történész Gheorghe Bratianu tartott egy kurzust a bukaresti egyetemen, aminek a témája a Fekete-tenger rendkívüli geostratégiai jelentősége volt Románia számára.¹⁹ Mi azt mondjuk most is ugyanakkora a jelentősége, sőt Románia NATO tagságát is nagyban ez befolyásolta.

---

¹⁹ Bratianu, I. Gheorghe (1941-1942): *Chestiunea Marii Negre [A Fekete-tenger kérdése]*. Curs 10-11.

Mackinder elmélete nyomán az amerikai geopolitikus Spykman úgy vélte, hogy az alapvető geopolitikai játszma téje Eurázsia, és aki ezt a hatalmat tartja, azt ellenőrzi az egész Földet. Vagyis Oroszország sorsa lesz egy nap, hogy ellenőrizze az egész világot? Az ukrán–orosz konfliktust illetően, Oroszország igényt tart erre a státusra és újra meg akarja szerezni a régi Szovjetunió területeit. Mindig ugyanaz a hivatkozása, nagy orosz kisebbség él ott, ezért védelemre szorul, melyhez az orosz ajkú lakosság segítséget kér. Ezt kezdte az ukrán területi elszakadásokkal, érezte igényét Moldovára és a Dnyeszter-melléki Köztársaságra, a balti államokra, miközben gazdasági és vámuniót köt a kaukázusi köztársaságokkal. A folytatás ismeretlen, de a nemzetközi politikai viszonyokban minden lehetséges. A következő téma az államok önmeghatározása mint geopolitikai célkitűzés.

5. Az államok önmeghatározása mint geopolitikai cél

A geopolitika mint tudomány két aspektusban segít az államok meghatározásban és a külpolitika kialakításában (az önmeghatározásban más államokkal szemben, a külvilág adott államról kialakított véleménye és az hogyan manifesztálódik a nemzetközi cselekvésekben).

Először tárgyalásra kerül az államok önmeghatározása mint a geopolitika egyik legfontosabb kérdése. Ha a földrajzi pozíciója egy országnak egy végleges dolognak is számít, a geopolitikai helyzete változó minősítéssel bírhat, hiszen ez attól függ, milyen politikai, szociális és gazdasági tényezők játszanak bizonyos korszakokban szerepet.²⁰ Egy külső megfigyelő számára az önmeghatározás azt jelenti, hogy egy ország geopolitikailag mi is szeretne lenni, hova sorolják be és ennek elismerése milyen privilégiumokkal jár (ha besorolás pozitív jellegű). Vegyük például Románia esetét, Románia Közép-Európa-hoz szeretné behatárolni magát, úgy mint Magyarország, Csehország, Lengyelország.²¹

Magyarország mint az összes volt kommunista ország a rendszerváltás után úgy határozta meg magát mint egy demokratikus értékeket képviselő államot és az első pillanattól, hogy elszakadt az orosz érdekszférától hangsúlyozta európai elkötelezettségét és a nyugati világhoz tartozás igényét. A békés átmenet és a demokratikus folyamat eredményeképpen Magyarország fontos tényezője lett a NATO-nak és csatlakozott 2004-ben az Európai Unióhoz és 2007-ben a Schengeni Egyezményhez. Tehát az önmeghatározás és az elkötelezettsége a nyugat-európai értékekhez, segítette geopolitikai céljai elérésében a rendszerváltás után.

Románia is tagja lett a NATO-nak és az EU-nak, de nehézségei vannak a schengeni csatlakozással. Tehát az önmeghatározás jó és segíti az államok fejlődését, de nehéz eltörölni az évszázadok mentén kialakított negatív véleményeket. Mondható azt is, hogy a demokratikus értékek hangoztatása nem jelenti automatikusan a „klubhoz” való tartozást tényét. Az önmeghatározás segítséget nyújt, ha barátokat és szövetségeket keresünk, de az államok számára lehet csapda is, hiszen folyamatos a monitoring és számonkérés velük szemben.

Másik lényeges megközelítés a geopolitikában a külvilág véleménye az államokról a nemzetközi politikai viszonyokban.

---

²⁰ Masterat în Geopolitică și Afaceri: *Románia geopolitikai pozíciója az idők folyamán*

²¹ Nastase 1998 236.

6. A külvilág véleménye az államok helyzetéről a geopolitika szemszögéből

A külvilág véleményét számításba kell venni, ha egy ország a geopolitikai helyzetét akarja tisztázni. Mit mondanak a külföldi megfigyelők egy országról, geopolitikailag ütközőterületnek számít-e vagy sem, ennek helyét a legtöbbször a földrajzi viszonyok szabják meg.

Szeretnék ezt a témát szintén Románia és Magyarország példáin keresztül bemutatni. Mind a két ország hangsúlyozta elkötelezettségét a demokratikus intézmények és értékek iránt mégis a nemzetközi megítélésük mindig különböző volt. Például a madridi NATO-csúcsra 1997-ben csak három „közép-európai” ország kapott meghívást (Magyarország, Lengyelország és Csehország). A gesztusról, hogy Románia akkor kimaradt, Doina Maria Nastase azt mondja, egyértelmű volt a Nyugat üzenete és véleménye: Románia Délkelet-Európához tartozik, vagyis Balkán-ország, inkább Közép-Kelet Európa része.²² Tehát kiesett a kiváltságokból és nem lehetett az Észak-atlanti Szövetség része.

Az orosz–ukrán konfliktus értelmezéséhez kiindulópont, hogy hiába történt változás, megszűnt a kommunizmus és Szovjetunió szétesett, a Nyugat így tekint Oroszországra mint egy óriásra, amelyre folyton figyelni kell. Amikor Ukrajna hangsúlyozta szándékát, hogy aláírja a Társulási Szerződést az Európai Unióval, Oroszország vehemensen tiltakozott, protekcionista magatartást tanúsítva fenyegette Ukrajnát gazdasági szankciókkal, ahogy most teszi Moldovával is. Ezek után nem meglepő, hogy a nemzetközi megítélése Oroszországnak több mint negatív.

A külvilág véleménye nem mellékes, emlékezzük az iraki háborúra, amely embargó alá vette az iraki olajat. Tehát a nemzetközi aktoroknak (az államok) figyelniük kell, hogy pozitív szemmel szemlélje őket a nemzetközi közvélemény.

Utolsó téma, ami tárgyalásra kerül, az a geopolitika konkrét haszna az állami törekvések megvalósításában, Magyarország és Románia sikertörténetként értékelhető NATO és Európai Unió integrációnak bemutatásával illusztrálva.

7. A geopolitika haszna az állami törekvések megvalósításában

Borsi-Kálmán Béla szerint végbemenő, földcsuszamlásszerű geopolitikai fejlemények (a Varsói Szerződés felbomlása, a Szovjetunió szétesése, a német újraegyesülés, a balti államok „feltámadása”, a délszláv válság)²³ közepette, Románia és Magyarország stratégiai helyzete és lehetséges szerepe egyre nőtt. Mind a két ország már a rendszerváltás pillanatában hangsúlyozta a nyugati világhoz tartozás igényét.

Ez a tanulmány az integrációval geopolitikai szempontból foglalkozik, és nem a történetével Madridban a NATO-csúcs keretében (1997. július 8-9.) Magyarország, Lengyelország és Csehország kaptak meghívást NATO-hoz való csatlakozásra.²⁴ Ezek sikeres lezárását, valamint ratifikációs folyamat eredményességét követően (a magyar NATO-csatlakozásról szóló népszavazáson a szavazáson részt vevők 85%-os voksolt a tagság

---

²² Nastase 1998 238.

²³ Borsi-Kálmán 1999 234.

²⁴ Nastase 1998 238.

mellett) követően Magyarország 1999. március 12-én hivatalosan is NATO teljes jogú tagjává vált.²⁵

Az európai integráció szintén egy geopolitikai sikertörténet, Magyarország a társulási szerződés életbe lépése után 2 hónappal már a további lépéseken gondolkodott, és 1994. április 1-jén benyújtotta csatlakozási kérelmét az Európai Unióhoz.²⁶

Magyarország 2004. május 1-jén lett az Európai Unió teljes jogú tagja, majd 2007. december 21-én másik kilenc állammal csatlakozott a Schengeni Egyezményhez. Óriási geopolitikai sikerek, ezzel a hazánk a nyugati világ teljes jogú tagja.

Románia szintén tagja a NATO-nak és az Európai Uniónak, de nagyon rögzös volt az útja a sikerhez és még máig tart a bizonyítási vágya, ugyanis Romániának még nem sikerült a schengeni csatlakozása. De a tanulmány célja a geopolitikai sikerek bemutatása és Románia esetében igenis voltak sikerek.

Már az 1990 évek elején Románia létesített diplomáciai kapcsolatokat a NATO-val. Hiába a diplomáciai és katonai erőfeszítések, az említett 1997. júliusi madridi NATO-csúcs nem hozta a várt eredményt Románia nem kap meghívást, viszont három másik ország (Magyarország, Lengyelország és Csehország) igen.

Vagyis már megint előjön a román diplomácia számára a külvilág véleményének fontossága és magyarázó ereje. Az 1999-ben lezajlott koszovói intervenció alatt Románia nyújtott segítséget a szövetségnek, de az igazi áttörést a 2001. szeptember 11-ei Egyesült Államok ellen indított terrortámadás utáni támogatás elfogadása jelentette.²⁷ Végre Romániát meghívták 2004-ben, hogy teljes jogú tagja legyen az Észak-atlanti Szövetségnek.

Románia az Európai Unió csatlakozásához benyújtotta csatlakozási kérelmét 1995. június 22-én, ami 1996. augusztus 1-jén lépett hatályba. A csatlakozás folyamatáról kiemelünk pár érdekes momentumot, nincs itt lehetőség a teljes történetét bemutatni.

A 2005-ös év Románia és Bulgária csatlakozási kérelmének a Bizottság által február 22-én történő kedvező elbírálásával kezdődött. Azután április 13-án az Európai Parlament hozzájárulása követte, és végül 25-én Bulgária és Románia csatlakozási szerződésének a

Tanács általi aláírása következett a csatlakozási kérelmekre vonatkozó döntések elfogadásával együtt. Utána sorra történtek a ratifikációs procedúrák a tagállamok részéről, hogy elfogadják a tagságot.

Románia 2007. január elsején lett Bulgáriával együtt teljes jogú tagja az Európai Uniónak.²⁸ A mostani időkben Románia legnagyobb geopolitikai terve a schengeni csatlakozás, azért, hogy védelmet nyújtson a szomszédos Moldovának, amelyet az oroszok próbálnak az érdekszférájukhoz sorolni. Ez az ország valamikor Románia része volt, a román vezetőség szerint egy testvér nép és nyelv, amelyet meg kell védeni, hogy ne jusson Ukrajna sorsára.

---

²⁵ Külügyminisztérium: *Magyarország a NATO-ban*

²⁶ *Corvinák: 4. Az euroatlanti integráció és 5. A Magyar Köztársaság kül- és biztonságpolitikája.* Forrás: biztpol.corvinusembassy.com

²⁷ Padurean, Claudiu (2012): *Drumul spre NATO și spre Uniunea Europeană.* Forrás: romanalibera.ro

²⁸ Európai Bizottság (2013): *General Report – Activities of the European Union*

8. Befejezés és következtetések

A geopolitika mint tudomány, ahogyan a tanulmány bemutatta nagy segítséget nyújt az államok számára terveik megvalósítása során. A geopolitikai klasszikus elméletei megalapozták a tudomány mibenlétét és segítséget adnak az államok számára önmeghatározásuk érdekében, de hozzájárulnak egy pozitívabb nemzetközi értékeléshez is. Ezt Magyarország, Románia és az aktuális orosz–ukrán konfliktus példáin keresztül illusztráltuk.

A geopolitikai kihasználásához tisztában kell lenni minden országnak melyek azok a földrajzi adottságok, amelyek mentén egy állam tudja jobban értékelni nemzetközi pozícióját és ezekből fakadó geopolitikai lehetőségeit. A geopolitika mint tudomány hasznát illusztráltuk Magyarország és Románia geopolitikai sikerein keresztül: a NATO és az Európai Unió tagság elérése mentén. Ezek a sikerek hozzájárultak, hogy a két ország önképe és nemzetközi megítélése sokat javuljon.

Felhasznált irodalom

Bárdos-Féltoronyi Miklós (2006): *Bevezetés a geopolitikába*. L'Harmattan Kiadó, Budapest

Borsi-Kálmán Béla (1999): *A békétlenség stádiumai*. Osiris Kiadó, Budapest

Borsi-Kálmán Béla (2012): *Megközelítések II. Tanulmányok, esszék, beszélgetések*. Lucidus Kiadó, Budapest,

Bratianu, I. Gheorghe (1941-1942): *Chestiunea Marii Negre [A Fekete-tenger kérdése]*. Curs

Kalmár Gusztáv (1942): *Magyar Geopolitika*. Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság Kiadása, Budapest

Jacques Ancel (1999): *A határok geográfiája*. In: *Geopolitikai szöveggyűjtemény*. Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet, Budapest

Mackinder, Harold (1904): *Pivotul geografic al istoriei [A történelmi földrajz alapja]*. Jurnalul Societatii Regale de Geografie, Londra

Nastase, Dorina Maria (1998): *Apartenenta geopolitica a României [Románia geopolitikai hovatartozása]*. In: *Analele Universitatii din Oradea, Seria Drept Anul VI.*, 1998.

Pataki Gábor Zsolt (1999): *A geopolitika: Egy multidiszciplináris elemző módszer*. In: *Geopolitikai Szöveggyűjtemény*, Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet, Budapest

Sallai János könyve az államhatárokról. In: *Új Honvédségi Szemle* 2005/10. 138-141.

Internetes források

A magyar EU-tagság története. Forrás: eu.kormany.hu²⁹

Corvinák: 4. Az euroatlanti integráció és 5. A Magyar Köztársaság kül- és biztonságpolitikája. Forrás: biztpol.corvinusembassy.com³⁰

Elszakad a Krim: több mint 96 százalék csatlakozna Oroszországhoz. Forrás: hirado.hu³¹

Európai Bizottság (2013): *General Report – Activities of the European Union*³²

Külügyminisztérium: *Magyarország a NATO-ban*³³

Masterat în Geopolitică și Afaceri: *România geopolitikai pozíciója az idők folyamán*³⁴

Terményi János (2009): *1989-2009: húsz év a magyar külpolitikában*³⁵

Padurean, Claudiu (2012): *Drumul spre NATO și spre Uniunea Europeană.* Forrás: romaniaibera.ro³⁶

---

²⁹ <http://eu.kormany.hu/a-magyar-eu-tagsag-tortenete>

³⁰ http://biztpol.corvinusembassy.com/?module=corvinak&module_id=4&cid=17&scid=121

³¹ <http://www.hirado.hu/2014/03/17/elszakad-a-krim-tobb-mint-95-szazalek-csatlakozna-oroszorszaghoz/>

³² http://europa.eu/publications/reports-booklets/general-report/index_en.htm#fn1

³³ http://2010-2014.kormany.hu/download/0/7b/20000/magyarorszag_a_NATO-ban.pdf

³⁴ <http://geopolitica.ase.ro/>

³⁵ http://www.mfa.gov.hu/kulkepiselet/DE/hu/20_eves_jubileum/terenyi.htm

³⁶ <http://www.romaniaibera.ro/special/reportaje/drumul-spre-nato-si-spre-uniunea-europeana-271206>